

■ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ Δερμενάκη

Οι επιδόσεις της παγκόσμιας οικονομίας κατά το 2019 ήταν οι χαμηλότερες μετά την οικονομική κρίση του 2008. Οι προβλέψεις για το 2020 συγκλίνουν στο «μία από τα ίδια». Όλα αυτά χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο αστάθμητος παράγοντας που εμφανίστηκε τον τελευταίο μήνα και ακούει στο όνομα κορωνοϊός. Καθώς η εξάπλωση του ιού προχωρά, αλλά με ρυθμούς «ελεγχόμενους» προς το παρόν, άρχισε να εξαπλώνεται παράλληλα και η ανησυχία για την επίδρασή του στην πορεία της παγκόσμιας οικονομίας.

Ο συνδυασμός το 2020 μια αρχικά χαμηλής πρόβλεψης για το ρυθμό μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας (2,9% σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΟΣΑ) σε συνδυασμό με τα προβλήματα που μπορεί να δημιουργηθούν στην προσπάθεια αντιμετώπισης του ιού (αφήνουμε εκτός συζήτησης επί του παρόντος την περίπτωση κινδύνου πανδημίας) δημιουργούν πολλούς προβληματισμούς για την οικονομική πορεία το 2020. Ένα πρώτο δείγμα των προβληματισμών εκδηλώθηκε πριν από μια βδομάδα με αισθητούς κλυδωνισμούς στις διεθνείς αγορές. Μπορεί στη συνέχεια οι φόβοι για τα θέματα της οικονομίας να «διασκεδάστηκαν» με νέα υψηλά στις αγορές όμως αυτό δεν σημαίνει ότι ξεπεράστηκαν και ανήκουν στο παρελθόν. Ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη ότι οι αγορές βρίσκονται σε ιστορικά υψηλά ενώ η παγκόσμια οικονομία δείχνει σημάδια «κόπωσης» χωρίς τα προβλήματα από τον κορωνοϊό.

Τα μεγάλα προβλήματα των επιπτώσεων του κορωνοϊού σε σχέση με την οικονομία συνοψίζονται στα ακόλουθα:

α) Τα μέχρι στιγμής μέτρα για την αντιμετώπιση του ιού έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τη λογική της παγκοσμιοποίησης. Οδηγούν σε απομόνωση και περιορισμούς έως και στάση παραγωγής και οικονομικών ανταλλαγών. Η απομόνωση περιοχών, η επέκταση της περιόδου αργίας με το κλείσιμο επιχειρήσεων, οι περιορισμοί στην κυκλοφορία, η απαγόρευση ταξιδιών κ.λπ. εκτός από τα οξυτάτα κοινωνικά προβλήματα που δημιουργούν διαμορφώνουν ένα κλίμα ασφυξίας στην οικονομία. Τα μέτρα αυτά επιδρούν κατ' αρχήν σε τοπικό επίπεδο. Όσο

Οι οικονομικές επιπλοκές του κορωνοϊού

όμως διευρύνονται οι εμπλεκόμενοι τόσο επεκτείνονται σε εθνική, περιφερειακή και τελικά σε παγκόσμια κλίμακα. Συνεπώς τα μέτρα αντιμετώπισης του ιού έρχονται σε ευθεία αντίθεση με την λογική της ανοικτής παγκοσμιοποιημένης οικονομίας με αποτέλεσμα να την πλήττουν ευθέως και με μεγάλη οξύτητα.

β) Στο βαθμό που μπορεί να μεγαλώσει το πρόβλημα της εξάπλωσης του ιού και των συνεπειών του οι συνέπειες θα είναι άμεσες στην παγκόσμια οικονομία. Όμως τα οικονομικά μέσα (εργαλεία) για την αντιμετώπιση της κατάστασης φαίνεται ότι αυτή τη φορά δεν είναι επαρκή. Όταν υπάρχουν οι περιορισμοί που ήδη αναφέραμε προηγούμενα οι επιπτώσεις δεν αντιμετωπίζονται με τα συνήθη μέτρα, ούτε με μείωση των επιτοκίων ούτε με πρόσθετη ρευστότητα προς τις αγορές. Τα εργαλεία αυτά που χρησιμοποιήθηκαν «κατά κόρον» στην κρίση του 2008, στη συνέχεια στην κρίση στην Ε.Ε. και πρόσφατα (από το Σεπτέμβριο 2019) σε ΗΠΑ και Ε.Ε. στην περίπτωση των οικονομικών συνεπειών του κορωνοϊού δείχνουν αναποτελεσματικά. Τι να σου κάνει η αυξημένη ρευστότητα όταν μειώνεται η φυσική κίνηση

των ανθρώπων και επιλέγεται η απομόνωση ως μέσο προφύλαξης. Ακόμα και η ενίσχυση των δημοσιονομικών δαπανών μπορεί να φανεί αδύναμη στην προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος. γ) Η μεγέθυνση του προβλήματος στην Κίνα, που έχει κομβικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία λόγω μεγέθους (2η οικονομία παγκοσμίως) επηρεάζει άμεσα και σε μεγάλο βαθμό τους πάντες. Η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος εισαγωγέας πρώτων υλών, ο σημαντικότερος παραγωγός βιομηχανικών προϊόντων που καταναλώνονται σε όλες τις χώρες και μεγάλος εισαγωγέας ειδών υψηλής προστιθέμενης αξίας από τον αναπτυσσόμενο κόσμο για την οικονομική ελίτ της χώρας. Συνεπώς ενδεχόμενη σημαντική επιβράδυνση στην Κινεζική οικονομία λόγω του κορωνοϊού δεν θα αφήσει κανέναν ανεπηρέαστο σε παγκόσμιο επίπεδο. Ειδικά στο θέμα της οικονομίας δεν είναι δόκιμο να γίνονται συγκρίσεις της σημερινής κατάστασης με εκείνη του ιού SARS στο παρελθόν (2002-2003) που επίσης είχε κέντρο την Κίνα. Η παγκόσμια οικονομική βαρύτητα σήμερα της Κίνας δεν συγκρίνεται με εκείνη την περίοδο. Η κινεζική οικονομία σήμερα

είναι πλέον πολύ μεγάλη και με πολύ μεγαλύτερη διείσδυση στις διεθνείς αλυσίδες τροφοδοσίας.

Οι επιπτώσεις

Οι «λογικές» ότι το πρόβλημα αφορά την Κίνα και αποτελεί ευκαιρία για επαναφορά στις ΗΠΑ παραγωγικών δραστηριοτήτων αμερικανικών επιχειρήσεων αποτελούν «ελαφρές» ερμηνείες του προβλήματος. Κάποιοι εκτιμούν ήδη ότι ο ιός, με τα σημερινά δεδομένα, μπορεί να έχει ως συνέπεια να χάσει η Κίνα 1% σε ρυθμό ανάπτυξης (από το σχεδόν 6% που είναι η αρχική πρόβλεψη για το 2020 να πάει στο 5%). Αυτό θα έχει σαν συνέπεια άμεσα ο ρυθμός αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ να χαμηλώσει κατά 0,4%. Και όλα αυτά αποτελούν το καλό σενάριο σε σχέση με τον ιό.

Ήδη καταγράφονται σε παγκόσμια κλίμακα μειώσεις στις τιμές των πρώτων υλών επιβαρύνοντας κυρίως τις αναδυόμενες χώρες που είναι οι εξαγωγείς. Η περίπτωση της σημαντικής πτώσης της τιμής του πετρελαίου διεθνώς (-20%) είναι ενδεικτική της κατάστασης που δημιουργείται στις διεθνείς αγορές των πρώτων υλών. Η πτώση του ρυθμού ανάπτυξης στην Κίνα θα

έχει ως συνέπεια τη μείωση των εισαγωγών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας που αφορούν την κατανάλωση της οικονομικής ελίτ. Μια τέτοια εξέλιξη αφορά όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες που εξαγωγούν προϊόντα «πολυτελείας» στην Κίνα. Η Γερμανία π.χ. εξετάζει ήδη τις επιπτώσεις στις εξαγωγές της προς την Κίνα (αυτοκίνητα, μηχανήματα κ.λπ.). Αντίστοιχα ισχύουν για ΗΠΑ και όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες που έχουν σημαντικές εξαγωγές προς την Κίνα. Η απαγόρευση των μετακινήσεων αποτελεί τεράστιο πλήγμα στην παγκόσμια τουριστική «βιομηχανία». Επηρεάζει βασικά στην παρούσα φάση τις ασιατικές ώρες αλλά σταδιακά οι επιπτώσεις θα αρχίσουν να γίνονται αισθητές και στον υπόλοιπο κόσμο, ειδικά στο βαθμό που οι απαγορεύσεις ή έστω περιορισμοί ενδέχεται να συνεχίζονται καθώς προχωράμε στην καλοκαιρινή περίοδο. Σημειώνουμε ότι μια σειρά αεροπορικές εταιρείες έχουν αναστείλει τα δρομολόγια τους με την Κίνα μέχρι τα μέσα Μάρτη. Το θέμα αυτό έχει ιδιαίτερη βαρύτητα και για την Ελλάδα, καθώς υπάρχει η προσδοκία για αυξημένες τουριστικές ροές από την Κίνα σαν αποτέλεσμα των πρόσφατων «ανοιγμάτων» οικονομικής συνεργασίας και των νέων αεροπορικών συνδέσεων απ' ευθείας.

Συμπερασματικά

Όλα τα παραπάνω αποτελούν ένα προοίμιο των ενδεχόμενων αρνητικών εξελίξεων εάν δεν βρεθεί τρόπος να αναχαιτιστεί η εξάπλωση του κορωνοϊού. Πρώτη θιγόμενη η κινεζική οικονομία. Αισθητές ήδη οι επιπτώσεις στις αναδυόμενες οικονομίες που εξαγωγούν πρώτες ύλες και τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες.

Στον αναπτυσσόμενο κόσμο οι επιπτώσεις προς το παρόν περιορίζονται στην εκτίμηση του προβλήματος αλλά και στους φόβους μέχρι που μπορεί να φτάσει. Η παγκόσμια τουριστική «βιομηχανία» μετρά τις πρώτες απώλειες που είναι ήδη μεγάλες στην Ασία και μπορεί να φτάσουν στην Ευρώπη και αλλού στη συνέχεια, αν δεν αντιμετωπιστεί η κατάσταση. Οι χρηματαγορές μετά τους πρώτους κλυδωνισμούς δείχνουν ψυχραιμία στο πρόβλημα. Όμως αν επιδεινωθεί η κατάσταση θα αποτελέσουν ένα από τα πρώτα και μεγαλύτερα θύματα.

Ο κορωνοϊός δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην κινεζική οικονομία, έχει αισθητές επιπτώσεις στις αναδυόμενες οικονομίες που εξαγωγούν πρώτες ύλες και τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες ενώ κάνει και τον αναπτυσσόμενο κόσμο να ανησυχεί